

Online dialoogsessie voor inwoners over het opwekken van de duurzame energie in de Achterhoek | Gespreksleider deelsessies: Marcel van Dijk

Datum en tijd:

10-02-2021 | 19.30-21.30

Locatie:

Online via Zoom

Notulist:

Het Notuleercentrum

Aanwezigen:

- Marcel van Dijk, voorzitter plenaire deel en gespreksleider deelsessies
- Arie van Beek, medegespreksleider deelsessies en leider werkgroep elektriciteit RES Achterhoek
- Inwoners regio Achterhoek

Opening

De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur en start met het plenaire deel.

Deelsessie 1

De eerste deelsessie start om 20.06 uur. De heer Van Dijk heet de aanwezigen welkom in de deelsessie, waarin gesproken wordt over de eerste vier alternatieven. Inhoudelijk specialist Arie van Beek is ook aanwezig. De heer Van Beek is leider van de werkgroep elektriciteit in de RES van de Achterhoek. De eerste vier alternatieven worden kort toegelicht.

Vanaf nu windloos

Dit alternatief is zonder nieuwe wind. Bij dit alternatief wordt vol ingezet op zon op dak. De rest wordt ingevuld met zon op land. Het komt erop neer dat er veel panelen op de daken van bedrijfsgebouwen of boerenschuren komen. Bij dit alternatief zullen tevens zonnenvelden komen. Zonneparken zullen zich concentreren rondom de onderstations.

Agrarisch alternatief

Hierbij wordt de boer gezien als alternatief. De boer is bezig met verduurzamen en kan mogelijk een rol spelen in de energietransitie. Dit gebeurt al in Flevoland. In dit alternatief zit meer wind. De boer krijgt de ruimte om windclusters te ontwikkelen. Nieuwe windparken liggen verspreid in het middengebied.

Zorgvuldig ruimtegebruik

Hierbij wordt vol ingezet op zon op dak, en zullen er tevens windturbines worden geplaatst. Deze sluiten zoveel mogelijk aan bij bedrijventerreinen en infrastructuur. Als laatste worden zon gebonden zonneparken geplaatst. Er zal altijd wat grondgebonden zon nodig zijn, maar hiervoor wordt geprobeerd om de loze ruimtes goed te benutten. Windturbines komen in de cirkels van de onderstations.

Kosten van netinpassing en tijd dominant

Hierbij is het uitgangspunt dat er zo min mogelijk tijd wordt verloren. De ontwerpcriteria van de netbeheerder zijn leidend. Dit betekent dat er wel zon op dak komt, maar dit moet wel aansluitbaar zijn op het bestaande netbeheer. De capaciteit van het netwerk wordt maximaal benut om de snelle aansluiting van wind- of zonneparken te realiseren. Het net wordt optimaal benut. Er komt relatief

weinig zon op dak, wind maakt immers drie keer zo goed gebruik van de kabel. Tevens komen er veel zonneparken. Deze zullen zich concentreren rondom de onderstations.

- Wat is een no regrets-locatie? *Antwoord:* Dit zijn locaties die nergens anders voor worden gebruikt, zoals bijvoorbeeld publieke parkeerplaatsen die overdekt worden met zonnepanelen.
- Is grondgebonden zon noodzakelijker dan gebouw gebonden zon? *Antwoord:* Op land is altijd verlies van biodiversiteit. Volgens de zonneladder wordt eerst zon op dak aangelegd, voordat de grond wordt gebruikt. Dit onderschrijft de provincie ook. Er zal ook altijd grondgebonden zon nodig zijn, of er moet meer met wind worden gedaan.
- Is het net wel berekend om de hoeveelheid stroom die bij de mensen thuis moet komen? *Antwoord:* Het net is hierop berekend.
- Als ervoor gekozen wordt om geen gebruik te maken van wind, hoeveel zonnenvelden zijn er dan nodig? *Antwoord:* Uit het hoofd wordt berekend dat er dan ongeveer 600 hectare nodig zal zijn. Later wordt deze vraag beter beantwoord.
Er zijn publicaties bekend waarbij wordt aangegeven dat Nederland elektrisch gaat rijden. Het net zou zo verouderd zijn dat dit niet mogelijk zou zijn. In andere RES'sen wordt gezien dat bewoners van de leefomgeving naar de achtergrond worden verdrongen. De kosten zouden hoog zijn om energie naar een andere plek te transporteren. *Reactie:* Hoe dicht bij het onderstation, hoe lager de aansluitkosten zijn. Voor zonneparken maakt dat echt uit. De meeste vergunningen zitten rondom de onderstations. De uitdaging is om met oplossingen te komen die de energietransitie maximaal kunnen bedienen. Er wordt gekeken naar het ontwerp van het net. Het kan fijnmaziger en wellicht ook lichter worden. Er komt meer belasting, dat betekent verzwaring. Maar als het op een andere manier gebeurt, hoeft dit wellicht minder verzward worden dan nu wordt gedacht.
- De vraag is of voldoende energie opgewekt kan worden met zon. *Reactie:* Dit is veel moeilijker dan wanneer er ook gebruik wordt gemaakt van de wind. De zon heeft een bedrijfstijd van 1.000 uur per jaar. Bij wind is dit 3.000 uur of meer.
- Een van de deelnemers is tegen grondgebonden zon. Het is jammer dat daar landbouwgrond voor wordt opgeofferd. Dit is ook slecht voor de biodiversiteit. Veel boeren willen zon op het dak, maar dit kan niet altijd door het net. Een aantal windmolens zou kunnen, maar zonnepanelen op de grond is echt geen optie.
- Een van de deelnemers geeft de voorkeur aan alternatieven 4 en 8. De inwoners moeten maximale deelneming krijgen. Per woning moeten er zonnepanelen en kleine molens komen. Bij de boer kunnen grotere panelen en molens geplaatst worden. Iedereen moet zich maximaal motiveren om deel te nemen. De energie die overblijft moet verkocht kunnen worden. Het energielabel zou recht kunnen geven op teruggave van de energiebelasting. *Toelichting:* De netbeheerders zien het liefst clustering. Bij zon op dak is de aansluitcapaciteit eigenlijk te mager.
- De industrie is de grote gebruiker van energie. Er zijn zorgen om grote energievreters. Hier moeten grotere initiatieven voor worden gemaakt. De inwoners op een kleiner gebied moeten worden bevraagd. Alleen zon en wind is niet zaligmakend. Er moet nagedacht worden over hoe omgegaan wordt met de omslag. Bij zonneparken is het bijvoorbeeld makkelijker om om te vormen naar waterstof. Daarom gaat de voorkeur uit naar meer zon, minder wind. *Toelichting:* In RES 1.0 wordt lokaal eigenaarschap zo veel mogelijk meegenomen. Het streven is om 50% lokaal eigenaarschap te houden. Over het verschil in opslag voor wind en zon wordt gediscussieerd.
- Een van de deelnemers is voor alternatief 1, en is tegen grote windmolens. Molens van twaalf of vijftien meter zijn wel inpasbaar in het landschap. Grote windmolens ontsieren het landschap en

zorgen voor veel geluidsoverlast. Er moet maximaal worden ingezet op zon. Windparken kunnen komen op zee, daar is genoeg ruimte.

- Een andere deelnemer kijkt met name naar alternatief 3. Het landschap is daar voor een groot deel al 'verrommeld'. Daar kan clustering plaatsvinden.
- Windenergie is heel goed regelbaar. Met de combinatie van wind en zon kan er goed voor gezorgd worden dat veel van wat lokaal geproduceerd wordt, lokaal gebruikt wordt. Er moet niet alleen gewerkt worden naar energieneutraal, maar ook naar regionaal afhankelijk. Geprobeerd kan worden om te concentreren bij grotere dorpen en steden. Bij kleinere dorpen kan een kleinere combinatie komen.
- Een andere deelnemer is voor alternatief 3, en is niet tegen windturbines. Wel moeten deze minimaal twee kilometer van de woonkern af komen te staan. Mensen zijn met name bang voor het geluid en trillingen. Dit verlaagt het woongenot. Gedacht kan worden aan clustering langs de snelweg. Op deze manier blijft het woongenot en wordt de grond vrijgehouden voor het groen.

Deelsessie 2

Om 20.55 uur start de tweede deelsessie. Deze deelsessie begin met het introduceren van de alternatieven 5 tot en met 8.

Natuur en landschap leidend

De Natuur en ecologie staan onder druk. Klimaatverandering moet worden tegengegaan. Natuurwaarden worden versterkt. Er wordt maximaal ingezet op zon op dak. Zon op land kan bij agrarische bedrijven. Windturbines worden geclusterd op een locatie die ruime afstand houden van Natura 2000-gebieden. Ook vindt er realisatie van nieuwe natuur plaats.

De Achterhoekse maat

Dit is een kleinschalig alternatief, waarin gestuurd wordt op duurzame energieopwekking die past bij de maat en schaal van het landschap van de steden, dorpen en kernen in de Achterhoek. Duurzame energie is onderdeel van de gemeenschap. Eigenaarschap hoort hierbij. Er wordt maximaal ingezet op zon op dak. Er komen alleen kleinschalige zonneparken, deze worden niet geclusterd. Kleine windturbines worden toegestaan.

Energielandschappen

Energiewinning is altijd gecentraliseerd. Dit wordt vertaald naar de Achterhoek. Op geschikte locaties komen windparken en grootschalige zonneparken. Door clustering kunnen grote delen van de Achterhoek vrij blijven. Er wordt maximaal ingezet op zon op dak. Grootschalig wind wordt gecombineerd met grootschalige zonneparken. Het gaat hierbij om echte clustering van wind en zon.

Innovatie en verandering

Dit alternatief heette in het verleden de 'jongere-variant'. Dit alternatief wordt niet gehinderd door ballast uit het verleden. Er moet nu iets worden gedaan aan klimaatverandering. Er wordt maximaal ingezet op innovatie en klimaat. Er wordt maximaal ingezet op zon op dak. Er komen grote en kleine

clusters van windturbines, ook op zichtlocaties. Zon op land wordt gecombineerd met dubbel landgebruik. Er is sprake van middelmatige clustering. Er komt hierdoor een heel nieuw landschap.

Naar aanleiding van de introductie worden de volgende opmerkingen gemaakt en vragen gesteld door de inwoners:

- Gevraagd wordt wat de hoogte is van relatief kleine windturbines. *Antwoord:* Bij kleine windturbines gaat het om de ordergrootte van 2, 3. Nog kleinere windturbines kunnen aangedragen worden.
- De angst voor grote windturbines wordt niet door iedereen begrepen. Als naar het landschap wordt gekeken, moet er goed worden gezocht naar gebouwen van hoger dan 50 meter. Alles hoger dan 50 meter is dus een grote windturbine. Er kan daarom beter gekozen worden voor een heel grote turbine, dan voor heel veel meer kleinere windturbines.
- Gekeken moet worden naar waar het landschap 'verrommeld' is. Deze locaties kunnen hierbij een rol spelen.
- Er kunnen beter een paar grote gebieden aangewezen worden, dan dat er overal windturbines worden geplaatst.
- Een van de deelnemers woont in de buurt van de Tennet-masten. Windturbines zijn nog hoger. De overlast hiervan kan hinderlijk zijn. De bewoners hebben het maar te slikken.

Inhoudelijk wordt aangevuld dat er in Nederland normen zijn voor geluidsoverlast. Hoe groter de windturbine, hoe groter de afstand tot de potentieel gehinderde. Een kleinere windturbine mag dus dichterbij staan. Als de vergunningverlener de normen goed hanteert, zou van klein en groot dezelfde mate van hinder worden ondervonden.

- De palen van Tennet zijn niet fraai. Er zijn zorgen over nog meer landschapsvervuiling.
- De buurt Wilde Boekelanden is de aangewezen om iets aan alternatieve energie te gaan doen. De mensen die hier wonen zitten geen van allen te wachten op de impact van grote zonneparken.
- In de discussie mist de vraag of de bewoners van de Achterhoek wel in deze fuik moeten willen zwemmen. Transitie is belangrijk en moet zeker gebeuren. De cijfers moeten op een rij worden gezet. Wat in de Achterhoek gaat gebeuren is een druppel op een gloeiende plaat. Afgevraagd kan worden of wind en zon de juiste opties zijn. Er moet nagedacht worden over het transport van energie en de opslag ervan. Daar moet een landelijke visie op komen. Ook het alternatief van kernenergie moet op de agenda komen. Alleen wind en zon zal niet genoeg energie leveren.
- In de gepresenteerde alternatieven mist de optie voor maximale zonnepanelen op het dak. *Toelichting:* Dit valt onder het agrarisch perspectief. Er is vanuit de Provinciale Staten ingesproken dat gebruikgemaakt moet worden van de zonneladder. Zon op land zal niet helemaal worden losgelaten, maar het is de bedoeling dat er eerst zoveel mogelijk zon op daken komt.
- Alternatief 2 is een goed alternatief richting de boeren. Het agrarisch ondernemen moet de hoofdtak blijven. Energieproductie zou niet het meest winstgevende aspect moeten zijn, of ten kosten gaan van de agrarische gronden. Gezond voedsel voor een eerlijke prijs is belangrijk. Daar is goede landbouwgrond voor nodig.

Veel boeren in Flevoland geven aan dat als zij geen neveninkomsten zouden hebben uit zon en wind, zij failliet zouden gaan. In Flevoland is de Engelse term 'wind farms' toepasselijk. Het is een onderdeel van de bedrijfsvoering geworden.

- In Flevoland is meer wind dan in de Achterhoek. In de alternatieven mist biogas. Daarin kunnen de boeren ondersteund worden. De rentabiliteit van biogas is niet zo groot als bij zonnepanelen en windenergie.
- Het pleidooi over biogas is goed. Het probleem tot nu toe is dat de regering steeds heeft gekozen voor de goedkoopste oplossing anno nu. Er is niet gekeken naar de gevolgen op de lange termijn. Zon op daken staat daarom lager in de rangorde. De RES'sen moeten nu duidelijk maken dat gekeken moet worden naar wat op de lange termijn het beste is. Dat is zon op daken. Biogas is ook een optie, mits het niet duurder is.

Gevraagd wordt hoe de deelnemers denken over lokaal eigenaarschap. Hoe wordt erover gedacht als de gemeente aan de bewoners vraagt hoe zij de benodigde energie willen opwekken.

- Dit is lastig. Mensen zijn ook niet zelf verantwoordelijk voor het maken van het eigen brood. De wereld is groter dan de Achterhoek en groter dan Nederland. We zijn een grote wereld geworden die snel verbonden is met elkaar. Daar moet optimaal gebruik van worden gemaakt.

Gevraagd wordt hoe er gedacht wordt over het beter verdelen van de lusten en de lasten.

- Participatie door mensen in het gebied is positief, maar die mensen die participeren moeten per saldo niet duurder uit zijn voor energie dan voor de grijze energie en stroom die er nu is.

Gevraagd wordt hoe er wordt gedacht over het financieel participeren aan energieopwekking.

- Er is een stukje onwetendheid bij bewoners om te participeren. De voordelen van meedoen moeten kenbaar worden gemaakt.
- Het proces gaat nu verkeerd om. Er is een initiatiefnemer, die neemt een maatschappij in de arm, die ontvangt veel subsidie per windmolen. Dan pas worden bewoners erbij betrokken om te participeren. Het is voor bewoners niet lucratief. Het is alleen lucratief voor de eigenaar van de grond. Het initiatief zou van de bewoners uit moeten komen. Nu wordt het bewoners opgedrongen.

Gevraagd wordt of het helpt als de buurt kan zien dat het om hun windmolen gaat.

- De energiemaatschappij moet ertussenuit. De subsidie moet bij de bewoners terecht komen en niet naar grote energiemaatschappijen gaan of naar de kasteel eigenaar die een ton per turbine krijgt.
- Bewoners willen de turbines niet te dichtbij hebben.

Sluiting

De tweede deelsessie wordt om 21.36 beëindigd.